

Vai astotā sankciju pakete neierobežo jūsu sadarbību ar esošajiem un jauniem klientiem?

1/47/22

Vecākā juriste, PwC Legal
Elvita Gēce

Juriste, PwC Legal
Terēza Vāgentroca

Uzņēmējiem joprojām ir jautājumi par sankciju noteiktajiem ierobežojumiem un to ietekmi uz turpmāko sadarbību ar esošajiem un jauniem klientiem. Kopš Krievijas šā gada 24. februārī veiktā iebrukuma Ukrainā ES ir noteikusi vairākas sankciju paketes. Šajā rakstā – par 6. oktobrī pieņemto astoto paketi.

Astotā sankciju pakete

Tā papildina jau esošo sankcionēto personu sarakstu, iekļaujot tajā vēl 30 fiziskās personas un septiņas vienības, kuras atbalsta Krievijas veikto iebrukumu un ir atbildīgas par darbībām, ar ko tiek apdraudēta Ukrainas suverenitāte un neatkarība.

Lai ierobežotu Krievijas ekonomikas attīstību, ES astotajā sankciju paketē iekļautais preču un pakalpojumu klāsts ir plašāks, nosakot, piemēram, šādus aizliegumus un ierobežojumus:

- Aizliegts sadarboties ar Krievijas valstij piederošo uzņēmumu *Russian Maritime Register of Shipping* un tam piekļūt ostām un slūžām ES teritorijā, attiecinot to arī uz kuģiem, ko sertificējis šis Krievijas uzņēmums.
- Aizliegts iesaistīties jebkādos darījumos ar sankciju sarakstā iekļautajiem uzņēmumiem, kas pieder Krievijas valstij vai atrodas tās kontrolē, un ES pilsoņiem ieņemt tajos amatus. Būtiski ir arī izvērtēt, vai netiek īstenota sankcionētās personas kontrole pār esošo vai potenciālo klientu.
- Spēkā ir cenu griesti, atbilstoši kuriem ES operatoriem būs iespējams transportēt Krievijas naftu uz trešajām valstīm tikai tad, ja tās cena būs zem šiem griestiem, tādējādi nodrošinot enerģētikas cenu stabilitāti un vājinot Krievijas ekonomiku.
- Aizliegts importēt tērauda izstrādājumus, kuru izcelsme ir Krievijā vai kuri tiek eksportēti no Krievijas. Tāpat īpaša uzmanība jāpievērš preču loģistikai un tranzītam. Aizliegts importēt arī tādas preces kā koksnes celulozi un papīru, dažas juvelierizstrādājumu rūpniecībā izmantotas sastāvdaļas (piemēram, akmeņus un dārgmetālus), noteiktus mehānismus un ķīmiskās preces, cigaretes, plastmasu un gatavus ķīmiskos produktus (piemēram, kosmētikas līdzekļus), kuru izcelsme ir Krievijā vai kuri tiek eksportēti no Krievijas.¹
- Aizliegts preču eksports, preču sarakstam pievienojot aviācijas nozarē izmantotu papildu preču pārdošanu, piegādāšanu, nodošanu vai eksportu.²
- Aizliegts sniegt IT konsultāciju pakalpojumus Krievijas valdībai vai Krievijā dibinātām juridiskām personām, vienībām vai struktūrām, t.sk. konsultāciju pakalpojumus, kas saistīti ar datortehnikas uzstādīšanu, arī palīdzību klientiem datortehnikas un datortīklu uzstādīšanā un programmatūras ieviešanas pakalpojumus, tostarp visus pakalpojumus, kas ietver konsultācijas par programmatūru, tās izstrādi un ieviešanu.
- Atcelts iepriekš noteiktais 10 000 EUR sliekšnis kriptoaktīvu pakalpojumiem, aizliedzot visus kriptoaktīvu maku, kontu vai glabāšanas pakalpojumus Krievijas valstspiederīgajiem vai fiziskām personām, kas uzturas Krievijā, vai jebkurai Krievijā dibinātai juridiskai personai, vienībai vai struktūrai, neatkarīgi no maka apjoma.

- Aizliegts sniegt juridiskos pakalpojumus Krievijas valdībai vai Krievijā dibinātām juridiskām personām, vienībām vai struktūrām bezstrīdus jautājumos, tostarp komercdarījumos, kas ietver tiesību aktu piemērošanu vai interpretāciju, piedalīšanos kopā ar klientiem vai viņu vārdā komercdarījumu slēgšanā, sarunās un citos darījumos ar trešajām personām, kā arī juridisko dokumentu sagatavošanā, izpildē un pārbaudē. Taču ES ir paredzējusi izņēmumus, norādot, kurus juridiskos pakalpojumus var sniegt. Aizliegums neattiecas uz juridiskajiem konsultāciju pakalpojumiem, kuri ietver pārstāvību, konsultācijas, dokumentu sagatavošanu un pārbaudi saistībā ar juridiskās pārstāvības pakalpojumiem, proti, lietās vai tiesvedībās, kas tiek skatītas administratīvajās aģentūrās, tiesās un citās noteiktā kārtībā izveidotās oficiālās tiesās un šķīrētības un mediācijas procesos.
- Ierobežojumi arhitektūras un inženiertehnisko pakalpojumu sniegšanā Krievijas valdībai vai Krievijā dibinātām juridiskām personām, vienībām vai struktūrām, kur arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi ietver arī integrētus inženiertehniskos pakalpojumus, pilsētplānošanas un ainavu arhitektūras pakalpojumus un ar inženieriju saistītu zinātnisko un tehnisko konsultāciju pakalpojumus.

Sankciju pārkāpumi

Ierobežojumu un aizliegumu skaitam pieaugot, praksē tiek regulāri identificēti sankciju pārkāpumi, taču ne visos gadījumos tie ir apzināti. Lai gan uzraugošās iestādes, pildot savas funkcijas, sniedz konsultācijas, vada seminārus un publisko informatīvus materiālus par ierobežojumu un aizliegumu ietekmi uz turpmāko sadarbību ar klientiem, uzņēmēji mēdz apmaldīties plašajā aizliegumu klāstā un to piemērošanā.

Praksē visbiežāk konstatētās problēmas ir saistītas ar sankcionētas personas kontroles īstenošanas veidiem, tostarp īpašumtiesību apmēra, netiešās kontroles un klienta saistības ar sankcionēto personu noteikšanu, kas bieži vien var tikt identificēta no publiski pieejamās informācijas, kā arī neinformētību par preces vai pakalpojuma pakļautību sankcijām.

Pastāv neskaitāmi veidi, kā uzņēmums var tikt pakļauts neapzinātai iesaistei sankciju apiešanā, piemēram:

- Klients sadarbojas ar starpniekiem, kuri neveic pienācīgas sankciju pārbaudes vai nesniedz patiesu informāciju ar dokumentāru pamatojumu par veiktajām pārbaudēm.
- Klients norāda rekvizītos Baltkrievijā vai Krievijā reģistrētu bankas kontu, tādējādi uzņēmumam pastāv risks netieši sniegt vai pārdot aizliegtus pakalpojumus vai preces.
- Klients nesniedz pilnu informāciju par īpašumtiesību struktūru, vai arī klienta īpašumtiesību struktūrā ir fonds, par kuru klients nesniedz detalizētu informāciju, radot risku, ka fonda patiesais labuma guvējs un kontrolētājs ir sankcionētā persona vai ar to saistīta persona.
- Klients vēlas darījumā iesaistīt trešās valsts juridisko vai fizisko personu bez jebkāda ekonomiskā vai loģiskā pamatojuma, kas var liecināt, ka preču galamērķis ir Baltkrievija vai Krievija vai arī to tālākizmantošanas nolūks ir atbalstīt Krievijas uzsākto karu.

Jānorāda, ka apzināta sankciju pārkāpuma gadījumā sankciju sarakstā var tikt iekļauta jebkura fiziskā vai juridiskā persona, kura ir iesaistīta vai sniedz atbalstu sankciju apiešanā.

Aplūkojot nesenus pārkāpumus, jāatzīmē kāds gadījums, kad Nīderlandē dzīvojoša persona tika arestēta par sankciju apiešanu, jo Eiropola un Nīderlandes Fiskālās izmeklēšanas dienesta veiktā izmeklēšana atklāja, ka persona starp citām precēm Krievijas uzņēmumam tirgojusi arī mikroshēmas, kas izmantojamas ieroču izgatavošanā. Eiropola sniegtais paziņojums norāda, ka persona šīs darbības veikusi apzināti.

Latvijā regulāri identificē gan apzinātus, gan neapzinātus sankciju apiešanas mēģinājumus. Viens no pēdējiem publicētajiem ir VID Nodokļu un muitas policijas pārvaldes augustā uzsāktais kriminālprocess par divu uzņēmumu amatpersonu iespējamu ES sankciju pārkāpšanu, importējot koksnes un tērauda izstrādājumus no Baltkrievijas.

Arī starptautiskā mērogā tiek apzināti potenciālie mēģinājumi apiet sankcijas. Piemēram, ES reģistrētas lidsabiedrības un Apvienoto Arābu Emirātu (AAE) lidsabiedrības kopuzņēmums, kurā ES lidsabiedrības līdzdalība ir 49%, bet AAE lidsabiedrībai – 51%, darbojoties atbilstoši AAE normatīvajiem aktiem un tām saistošajām sankcijām, plānoja atsākt lidojumus no Abū Dabī uz Maskavu. Pēc lidsabiedrības paziņojuma tika saņemts plašs sabiedrības nosodījums par ES lidsabiedrības iespējamo dalību sankciju apiešanas mēģinājumā, sniedzot avio pakalpojumus Krievijas gaisa telpā. Šobrīd kopuzņēmums ir apturējis savus plānus.

Ņemot vērā iepriekš minēto, uzņēmumiem jāvērtē iespēja turpināt sadarbību ar esošajiem un potenciālajiem klientiem, regulāri pielietojot Latvijai saistošo sankciju meklētāju rīkus FID sankcijas un OFAC sankcijas, kā arī pārliedzinoties par pakļautību sankcijām ES Oficiālajā Vēstnesī un OFAC tīmekļa vietnē, jo izstrādātie rīki ne vienmēr ietver aktuālāko informāciju un datus. Aicinām uzņēmumus apzināt sankciju apiešanas riskus un regulāri veikt pārbaudes arī esošajiem klientiem, jo šobrīd noteikti nepietiks ar vienreizēju klienta pārbaudi, ņemot vērā sankciju sarakstu atjaunošanas biežumu. Tāpat aicinām uzņēmējus izvērtēt, vai nepastāv nepieciešamība izstrādāt rakstveida sankciju riska procedūru, lai pasargātu sevi un uzņēmumu no neapzinātas sankciju neievērošanas.

¹Plašākai informācijai skatīt Padomes Regulas (ES) Nr. 833/2014 (2014. gada 31. jūlijs) par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā, pielikumus.

²Turpat.